

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

nový ročník našeho časopisu otevírá tematicky pestrá kolekce studií, které se věnují nejprve římskému právu a jeho významnému působení na evropské právní myšlení a jeho reflexi v moderních kodifikacích. Další studie se pak věnují jiným, neméně zajímavým otázkám právních dějin.

Veronika Čunderlík Čerbová (Prsteň a jeho symbolika v římském práve) zkoumá symbolický, společenský i právní význam prstenu v římské společnosti – předmětu, který byl nejen projevem osobní a sociální prestiže, ale také praktickým nástrojem pro ověřování závětí a jiných právních dokumentů. Ukazuje tak mimořádné propojení materiální kultury a práva.

Veronika Pétiová (Symboly moci v římském a kánonickém práve) se zaměřuje ve svém příspěvku na analýzu symbolů moci v římském právu a zkoumá jejich právní, společenský a ideologický význam, a zejména z pohledu jejich recepce v současném kanonickém právu.

Polský badatel Grzegorz Nancka v článku *Between Roman law and law codification in interwar Poland. The case of Ignacy Koschembahr-Łyskowski* přibližuje tuto výjimečnou osobnost. Mapuje jeho názory na roli římského práva v moderní době i jeho zapojení do meziválečné kodifikace občanského práva, přičemž poukazuje na jeho originální pohled na vztah mezi římským právem a ABGB.

Peter Vyšný (Talión a trestné právo predhispánských Nahuov) nás zavádí do zcela odlišného právního a kulturního prostředí. Zkoumá institut talionu v předhispánské nahuovské společnosti, kde se trestní a náboženské prvky překrývaly natolik, že rituály spojené s trestem měly často sloužit k obnově „narušeného“ kosmického řádu. Studie ukazuje, že i mimoevropské právní kultury pracovaly s překvapivě komplexními představami o náhradě škody a spravedlivém zadostiučinění nebo kompenzací.

Studie Miroslava Lysého (*Dedičské právo v záznamech Varadínskeho registra (1208–1235)*) se věnuje detailní analýze jednoho z nejdůležitějších uherských právních pramenů 13. století. Vedle institutů, které jsou spojeny s dědičným právem, zde najdeme také zápisy obsahující rozhodnutí, která nejsou zcela testamentárního charakteru, ale svým účelem se přibližují dědičnému právu – zejména akty učiněné v očekávání blízké smrti.

Martin Šenk (*Listina Jindřicha I. Ptáčníka DH I 20: Moderní kritika a problematika tzv. Hausordnungu*) se ve svém výzkumu zaměřil na právně-historickou analýzu této listiny. Článek analyzuje tento klíčový pramen i odbornou diskusi s ním spojenou, jejímž jádrem je zpochybnění její původnosti. Autor nicméně vysoce hodnotí její význam i z pohledu potenciálního plagiátu.

Ivan Halász ve svém příspěvku nazvaném *Čech, Rakušan alebo Uhor? Profesor Anton Virozsil (1792–1868) vo víre univerzitnej politiky a jazykových polemik*, představuje osobnost významného uherského právního vědce českého původu, který celý život působil v Bratislavě a Budapešti. Studie ukazuje, jak se Virozsil vymezoval vůči maďarské liberální opozici, podporoval rakouský konstituční model a jak se po roce 1848 podílel na

reformách univerzitního prostředí. Jde o portrét vědce pevně zakořeněného ve své době a jejich politických i jazykových konfliktech.

Jan Podola (Filipínský Zákon o autonomii z roku 1916) se zaměřuje na ústavněprávní pozadí přijetí tohoto významného právního aktu. Rekonstruuje okolnosti, které k němu vedly, a sleduje legislativní i politické milníky, jež postupně formovaly filipínskou cestu k autonomii.

Nina Laca a Alexandra Letková (Umlčané obete: Politizácia ženskej sexuality a vývoj právnej ochrany pred sexuálnym násilím v ozbrojených konfliktoch) otvírají citlivé, ale nesmírně důležité téma sexuálního násilí v ozbrojených konfliktech. Autorky ukazují na některých příkladech, jak dlouho byly oběti z právního i společenského hlediska přehlíženy a jak feministická právní teorie spolu s judikaturou ICTY a ICTR přispěla k tomu, že sexuální násilí bylo konečně uznáno jako válečný zločin i zločin proti lidskosti.

Navazující skupina studentských prací je zastoupena prací doktorandky Evy Bažantové (Argumenty příznivců a odpůrců návrhů zákona o majetku vdaných žen v Anglii 1855–1882). Ve svém výzkumu se vrací do viktoriánské Anglie a sleduje poměrně ostré debaty kolem majetkového postavení vdaných žen. Autorka podává výstižnou analýzu argumentů pro a proti přijetí zákonů Married Women's Property Acts (1870 a 1882) a ukazuje, jak komplexně se tehdy prolínaly právní, etické, ekonomické i náboženské důvody.

Ondřej Mikule (K 80. výročí konfiskací proběhlých v Československu po 2. světové válce) připomíná důležité, avšak často zjednodušovaně interpretované období poválečných konfiskací. Sleduje jejich ideové kořeny v domácím i zahraničním odboji, jejich otisk v Košickém vládním programu a legislativní proces, který vedl k vydání prezidentských dekretů. Neopomíná ani odlišnosti slovenské úpravy konfiskací zemědělského majetku.

V souladu s naší dlouholetou redakční praxí přináší závěrečná rubrika tohoto čísla přehled aktuálního dění v oblasti právněhistorického bádání a odkazy na zajímavou odbornou literaturu.

*Petra Skřejpková*

doi: 10.14712/2464689X.2026.184